

СПОМЕНИТЕ ГОВОРЯТ

Мъглите горе по билото на планината се влачеха като развличена вълна. Подгонени от северняка, се спускаха на талази по долини и падини, сменяйки цвета си от бяло до тъмносиво.

Това беше знак, че лятото отдавна е отминало и предупреждение към хората да се стягат за зимата, че скоро ще ни посети.

При такова време живеещите в крайните махали на селото хора подкарваха животните си към ниското. Там е по-тихо, заветливо, а севернякът се усеща по-слабо и не толкова студен. Моят дядо Петър и брат му, дядо Иван /чичо Иван/, винаги си пасяха овцете заедно, разделяха се вечер, когато се прибираха да пренощуват при семействата си. Лятно време овцете се изкарваха в планината, там имаше колиба, в нея старците живееха през цялото лято, и бяха заедно и денем, и нощем.

В този мъглив есенен ден дядо ми Петър остана вкъщи за да свърши някаква работа, а аз тръгнах с чичо Иван да му помагам, като подкарвам стадото. Той вървеше бавно отпред, нахлупил дебелия си кожен калпак, с който не се разделяше ни зиме, ни лете, ни денем, ни нощем. Сваляше го само когато отиваше на пазар до град Враца. Тогава слагаше новия калпак, който винаги беше закачен на куката зад вратата. Наметнал белия си опанджак /ямурлук/ заради лошото време, крачеше бавно, подпирайки се на дебелата овчарска тояга. Подвикваше от време на време, проверявайки дали идвам. Овцете така бяха го опознали и свикнали с него, че разбираха всяко негово движение и глас.

Минахме „Златански рът” и тръгнахме по коларския път, стигащ до „Митрова кукла”. След нас със своето стадо идваше баба Митра, наша съседка. През скалата имаше просечена пътека, незнайно от кои времена и кое племе е разбило скалата, за да я направи удобна за преминаване, знае се, че е ползвана от векове.

Стигнахме до посестримата на „Митрова кукла” – „Мала Митрова кукла” е името на следващата скала поради приликата им, но с по-малки размери по височина и дължина. Овцете се кротнаха и започнаха лакомо да пасат от неизсъхналата трева.

Чичо Иван и баба Митра седнаха и подхванаха размисъл за стари спомени по тяхно време, какво е било, и как е било. Аз седнах на скалата, малко встрани от тях и видях върху гладка част изрисувана с пирон или шило фигура на ранен хайдутин.

В училище от по-големите знаех за този образ от стихотворението на Христо Ботев „Хаджи Димитър”. Художникът беше пресъздал цялата картина – и на ранения войвода, вълкът, стоящ с наведена глава до него, самодивите, пристъпващи да превържат раните му. Видяното ме порази, дълго гледах образите и те се запечатаха в съзнанието ми и до днес. От мястото, където бяхме застанали, имаше идеален изглед на част от

Искърското дефиле - от гара Лакатник до село Оплетня, след това гара Левище, и по-голямата част от територията на Лакатник, от р. Искър, „Билото” и „Яворец”.

Долу реката бавно лъкатушеше, сменяйки посоката ту наляво, ту надясно, удряйки се в неразбиваемите скали на пролома, носеше бистрите си води откъм равното Софийско поле чак до белия Дунав.

Успоредно на реката, малко по-високо е разположена железопътната линия от София за Мездра, построена в далечната 1895-96 година от италиански специалисти.

По времето, за което разказвам, линията беше единична. От гара Левище към Лакатник пъплеше бавно задъхана и пухтяща от тежкия товар парна машина. По същото време откъм гара Лакатник се чу свирката на друг влак, потеглил по единствената линия в посока Мездра. Влакът от Лакатник беше пътнически, потегли бавно, спазвайки ограничението на скоростта до мост „Варианта”, но след това засили. Срещата предстоеше, ударът между тях беше неизбежен.

Пастирите видяха това и скочиха. Чичо Иван свали кожения си калпак, размахва го и започна да свирка с уста и да вика. До него баба Митра свали от гърба си дългото палто, и тя започна да го размахва и да вика колкото й глас държи: „Ееей, спрете, спрете, ще се ударите!” Наоколо имаше и други пастири, всички викаха, размахваха шапки и палта, свиркаха, но виковете останаха нечути, а знаците – невидяни.

Разстоянието между двете машини се скъсяваше и с всяка секунда се приближаваха към неизбежното. Последва страшен удар, чу се гърмеж, сякаш голяма взривна бомба изгърмя и проглуши дефилето. Горещите въглища се посипаха из храсталаците, надолу към реката. Изплашените птици се разлетяха нагоре-надолу, надавайки грач всяка на свой глас. Само десетина двойки бели скални орли /тогава все още гнездяха в сухите карстови отвори по високата и гладка скала „Пчелата” преди да изчезнат/ зорко наблюдаваха с орловите си очи създалото се безредие и избираха към коя жертва да полетят и сграбчат с големите си нокти.

Един от пътническите вагони се разцепи по дължина, а друг се вряза в него. От силния удар някои от пътниците бяха изхвърлени от прозорците из храсталаците наоколо. След кратко затишие започнаха да се чуват гласове за помощ, стенания и плач.

Хората от скалите бяха безсилни да помогнат. От високото място те бяха само свидетели на ужасната гледка, но не можеха да стигнат до мястото на трагедията и да укажат помощ на пострадалите. Много бяха жертвите и ранените при тази катастрофа, материалните и финансовите загуби също. Движението на влаковете беше спряно за няколко седмици. Години наред живеещите в дефилето говореха за случилото се.

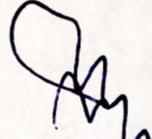
Ние, децата от махалата, малки и по-големи, всеки ден ходехме на „Златански рът”, и гледахме как идващите от София и Мездра машини се откачаха и закачаха, и се изтегляха вагоните в двете посоки.

Свирките на машините и виковете на обслужващите работници огласяха дефилето седмици наред.

Това, което разказвам, се случи пред очите ми в далечната 1939 година, когато бях на осем години.

12.12.2012 год.
с. Миланово

Подпис:

/Илия Д. Жильов/